

«بخشنامه به تمامی دادگاهها و دوائر اجرای احکام کیفری»

نظربه این که دیه جنایت بر نفس یا بر اعضا و منافع آن ، در عین حال که طبق بند ۳ ماده ۱۲ قانون مجازات اسلامی در زمره مجازاتها شمرده شده ، باتوجه به تعریف ماده ۲۹۴ همان قانون و لحاظ فتاوی معتبر فقهی از جمله مسأله ۲ ص ۴۲۴ جلد دوم تحریر الوسیله حضرت امام خمینی (ره) از مصادیق «دین» به شمار می آید؛

و نظربه این که به موجب ماده ۳۰۲ قانون مزبور و تبصره ۲ آن ، جانی برای پرداخت دیه جنایت خود به صاحب یا صاحبان حق ، بر حسب نوع جنایت (از عمد یا شبیهه عمد یا خطای محض) به ترتیب یک ، و دو ، و سه سال از تاریخ وقوع جرم مهلت دارد (که البته مراد از سال ، بالتفات به ملاکهای فقهی سال قمری است نه شمسی)؛

و نظربه این که حسب مستفاد از تبصره ۱ ماده فوق الذکر ، وتوجهاً به مبانی فقهی موضوع از جمله مسأله ۷ ص ۵۵۵ و مسأله های ۱۶ و ۱۹ ص ۵۵۷ جلد دوم تحریر الوسیله ، جانی در پرداخت دیه عمد تا پایان سال مهلت دارد و در شبیهه عمد و خطای محض ، این مهلت به ترتیب در پایان هر سال ، نصف و ثلث دیه را شامل می گردد؛

و نظربه این که حکم دادگاه علیه جانی به پرداخت دیه ، جنبه کشفی و اعلامی دارد (نه تأسیسی) و اشتغال ذمه محکوم علیه را از تاریخ ارتکاب جنایت به پرداخت دیه متعلقه در سر رسید مربوط اعلام می کند ، بنابراین چنانچه حکم دادگاه زودتر از سر رسید پرداخت دیه ، صادر و قطعی شود ، نمی توان محکوم علیه را به پرداخت دیه قبل از حلول اجل الزام کرد. بدیهی است چون محکوم علیه از اجل سود می برد ، می تواند با اسقاط حق تأجیل خود ، دیه مورد حکم را نقداً بپردازد و محکوم له نیز حق امتناع از قبول ندارد.

از سوی دیگر ، چون طبق ظاهر ماده ۲۹۷ قانون مجازات اسلامی و مؤیداً به قول

مشهور فقیهان امامیه ، جانی برای پرداخت دیه قتل ابتداءً مکلف به تأدیه اصل و عین یکی از

بسمه تعالی

تاریخ ۱۳۹۷/۰۲/۰۷
شماره ۱۴۹۸۰۰۰۰۰۰۰۰
پوست

اصناف ششگانه در سر رسید است، و در دیه اعضا و منافع آن نیز با عنایت به ماده ۴۹۶ قانون مجازات اسلامی همین قاعده حاکم است، و مطابق تبصره ماده ۲۹۷ آن قانون پرداخت قیمت دیه منحصر به صورت تراضی طرفین یا تعذر همه اصناف دیه خواهد بود، و اگر هم قایل شویم به جواز پرداخت قیمت معادل آن اجناس در فرض عدم تعذر و تعسّر دیه، باز هم میزان به قیمت آنها در یوم الاداء است؛

و بالتفات به این که چنانچه در تاریخ سر رسید، تهیه و تسلیم عین دیه متعذر یا متعسر باشد و نوبت به پرداخت قیمت برسد، محکوم علیه باید قیمت سوقیه یوم الاداء را بپردازد، بنابراین ملاک اعتبار قیمت در هر حال تاریخ پرداخت است که فتوای مقام معظم رهبری «مذللّه العالی» و سایر مراجع عظام تقلید دامت برکاتهم نیز به همین منوال می باشد.

بدیهی است در مواردی که بین طرفین تراضی بر قیمت حاصل شده باشد، باید در چارچوب توافق آنان اقدام گردد.

شایسته است قضات محترم دادگاهها در احکامی که در موضوع دیه صادر می فرمایند، مراتب تأجیل دیه تا پایان سر رسیدهای مربوط را نیز متذکر گردند، و قضات محترم اجرای احکام کیفری هم به نکات بالا عنایت لازم مبذول دارند. ضمناً بخشنامه قبلی این قوه درباره اعتبار قیمت دیه در زمان صدور حکم، ملغی اعلام می شود.

سید محمود هاشمی شاهرودی

رئیس قوه قضائیه

۱۳۹۷/۰۲/۰۷